

het Provinciaal d; een laatste poging eerdheden in den te uit den weg te raads heeft opgemissie te verschij- 19 Februari, des Consistoriekamer

daar is verschenen, pingsbrijf hebben processe aanwe-

oven vermeld sub en geacht worden bij de bevestiging a mede te werken dsche Hervormde te verordeningen; eden pleegde, in tingen des Kerke- de reglementen te de worden op-

ds, sub No. 6 ver- dat de leden des men hebben geno- en daad van de tek af te scheiden nogen is, de leden te Zwijndrecht in slepen, en alzoo ist en tweedracht n; t anders kunnen estoring van orde p in de uitoefening waarp in de ge- onderheid wegens, tuchtmiddelen

aanleg; Reglement; art. 13 len; art. 39 Regle- derwijs; art. 1, 3, 28, 37, 47, 50, 51 plicht en tucht; KNOOL, predikant, Ouderlingen,

Diakenen,

te orde en rust en

te uitoefening van

n en kerkelijke be- in de Ned. Her- drecht en in de tek, alsmede van dsche Hervormde

er zal gezonden agden binnen acht l der Ned. Herv. a de Heeren Kerk- meente aldaar, aan Jordrecht, aan den jndrecht, aan den zoodra deze uit- zal hebben ver- ynde der Neder- en een afschrift rkelijke Courant, te vergadering van van Zuid-Holland, 21 Februari 1890.

L. Doedes Dan, Vice-President, Jhr. J. H. van Zegers, A. Bosman, J. C. Flier en A. Loesj,

President, US, Vice-President, ERTS VAN SIMONS

J. Hen.

Flier,

lid en Secretaris, dschrift, den Kerkbestuurs nd,

te namen, en ge- enen uitsluitend, elend optraden, n Slidrecht. En a Classiaal be- dat in de zaak het Provinciaal at het omzetten n thans met dat- tuur saanspant, kerk naar Gods kelijk des doods

zijn kerkeraad harding worden te laten impo- er come, in de n waarheid pal

er de Slidrecht- ift uitgekomen, bijeen staan.

brugge en De is, hoerzoe ommelijk uit den tuur van Dor-

rdrecht veront- ze van het Pro- id-Holland, Al-

spoed werd, op andermaal ene het Prov. Kerk- engeroepen. En acht geschiedde, in Zuid-Holland, uitzondering - predikanten en op de wenschen ledrechtse ge- nende beden, op tijde vernomen, amde eindbeslis- raad tegen het n van Dordrecht nietigde dit Be- zwaarsbladen, zon- naar ook zonder

er op te letten, dat de approbatie door het Class. Bestuur van Dordrecht nooit was ge- weigerd, aan zijn moderamen op, de appro- batie van het beroep te verleenen. Wien ver- wondert het, dat menigen bij het lezen van dit droefv. feit vol verontwaardiging uitroep: Wat baat het ons, of wij nu jarenlang gewor- steld hebben, om de teugels van het bestuur onzer kerk aan moderne handen te ontrukken?

Voor al op die laatste woorden leggen we den nadruk: „Wat baat het nu of we jaren lang geworsteld hebben, om de teugels van het bestuur der kerk aan moderne handen te ontrukken?”

Nee, dit baat metterdaad niets, om de eenvoudige reden, dat als ge uwer kerkbe- stuur hebt omgezet, dat kerkbestuur door zijn fatalen invloed nu vrienden omzet, en ze van strijders voor 's Heeren naam ver- keeren doet in strijders voor de Synodale hoogheid.

Er ligt dan ook iets waars in wat we aan het slot dezer brochure lezen:

Maar genoeg; hoeveel oorzaak tot droefheid en ergernis er zijn moge, toch heeft de strijd, die te Slidrecht ontbrandde en zeker nog lang niet gedempt is, niet enkel zijn schaduw- maar ook zijn lichtzijden. Immers, tengevolge van dien strijd zijn er in die gemeente vele oogen opgegaan voor het ontzettende van 't hedendaagsch ongelooft, dat niets heilij acht, en voor de onmisbaarheid van ons allerheiligt geloof. Slapenden zijn wakker geschud en bij velen is eene levende belangstelling gewekt voor het Evangelie, dat getuigenis alleit van dien Christus, die gestorven is om onze zon- den en opgewekt ter onzer rechtvaardig- making. Bovendien is door dezen strijd al- meer aan den dag gekomen de treurige, die schier hopelooze toestand, waartoe de Kerk onzer vaders is gezonken, maar niet minder de erbarmelijke positie, die de moderne god- dienstleerders daarin bekleeden, zoolang die Kerk althans nog blijft vasthouden aan hare heilijke belijdenis, gegrond op Gods onfeil- baar Woord.

Dit nu kan waar zijn. Maar het is ook mogelijk, dat zij die dit gevoelen, toch op den ingeslagen weg voort- gaan, en dan baat het niet, maar schaadt het. Want wie na een kerkelijk schandaal als dat te Slidrecht, toch weer het hoofd in den schoot legt, wordt in de kerkelijke zonde verhard.

Onze opmerking, dat het zaak was het woord „heilij” vóór engelen, profeten, apostelen, evangelie, sacrament enz. te her- stellen, wierd door de *Tijd* (een Roomsche orgaan) begroot als een terugkeer tot Room- sche usantie, en een politiek blad, het *Hand.*, greep deze vreugdebetuiging gretig aan, om den volke te verkondigen, dat blijkbaar het bondgenootschap reeds verder ging dan de politiek.

Naar aanleiding hiervan zij ons een drie- tal opmerkingen vergund.

De eerste is deze, dat „heilij” vóór engel, profet, apostel enz. te gebruiken, geen „Roomse” usantie is, maar usantie der *Heilige Schrift*, en op dien grond usantie van alle Christelijke kerken, ook van de Gereformeerde. De Heilige Schrift spreekt van *heilijge engelen* in Matth. 25: 31, Mark. 8: 38, Luk. 9: 26, Hand. 10: 22, Openb. 14: 10. Van *heilijge profeten* in Luk. 1: 70, Hand. 3: 21, Ef. 3: 5, 2 Petr. 1: 21, 2 Petr. 3: 2, Openb. 18: 20 en Openb. 22: 6. Van *heilijge apostelen* in Ef. 3: 5 en Openb. 18: 20. Van *Heilige Schrift* in 2 Tim. 3: 15, Rom. 1: 2 enz. En evenzo wordt in onze Formulieren van eenigheid en in de Liturgie gedurig gewag gemaakt van „heilijge profeten en apostelen,” van „heilijge Schrift” en „heilijge Evangelie,” van „heilijge Sacra- ment” en „heilijge Kerk.”

Van terugkeer tot „Roomse” usantie kan dus geen sprake zijn. Er is alleen sprake van herstel eener usantie, die op grond der Heilige Schrift aan alle Christe- lijke kerken gemeen is.

Onze tweede opmerking zij, dat we vol- strekt niet ten onrechte waarschuwen tegen de opvatting, om toch uit *heilij* voor evangelist, apostel of profet nimmer af te leiden, dat hiermee op hun zondeloosheid wierd gedoeld. Om het theologisch uit te drukken, het „heilij” heeft in dit gebruik volstrekt geen *ethische* beteekenis, maar doelt op den oorsprong van hun getui- genis.

Hiertegen nu kwam de *Tijd* in verzet met de opmerking, dat ook de Canonisatie der Roomsche heiligen volstrekt niet uit- spreekt, dat ze *sondeloos* waren. Dit nu is slechts ten deele waar. De Roomsche kerk bedoelt met haar Canonisatie wel terdege een getuigenis af te leggen omtrent het heilig karakter van de personen die ze ca- noniseert. Wel ontken se niet, dat er nog iets zondigs in hen kan zijn overgebleven, maar een „heilijge” die evenals de Heilige Paulus zou uitroepen: „Mij, de allergrootste der zondaren,” is voor haar ondenkbaar. Reeds Ambrosius liet dit punt zelfs twijfelachtig, en liet het vraagstuk, of zij nog zonden hadden, onbeslist. Hij zegt toch letterlijk: „Zij (de martelaren) kun- nen bidden voor onze zonden, omdat in- dien ze al enige zonden gehad heb- ben, ze deze door hun eigen bloed heb- ben uitgewischt” (si quae habuerunt pec- cata). De Roomsche opvatting is dan ook wel terdege, dat zulke personen een bij- zonder heilig leven hebben geleid; dat God reeds op aarde dit heilig leven gekroond heeft door hen wonderen te laten verrich- ten; en dat op dien grond hunner gedachtenis moet geschieden in den eeredienst; dat al- taren te hunner eere moeten worden opge- richt; en dat de geloovigen hun tusschen- komst moeten inroepen, om te krachtiger ver- geving van zonde te erlangen en in nood te worden gered. — Het uitgangspunt is en blijft dus, dat de titel van *heilij* zijn grond

vindt in heiligen levensandel. En dit nu, zoo herhalen we, is niet de grond, waarop we van heilige profeten en apostelen spre- ken, omtrent wier leven we meestal zeer weinig weten. Het „heilij” vóór apostelen en profeten beduidt uitsluitend, dat hun dienst en woord niet uit hen zelven noch uit eenige aardse instelling was, maar rechtstreeks goddelijken oorsprong had.

Onze laatste opmerking eindelijk geldt de opmerking van de *Tijd*, dat wij op onze beurt broeder Bechthold canoniseerden.

Zien we wat hiervan aan is.

Onder Canonisatie verstaat de Roomsche- Katholieke kerk, dat iemand, die eerst *venerabilis*, en daarna *beatus* is ver- klaard, nu ten slotte door den Paus op den Canon der heiligen wordt geplaatst. En zulks op grond van zijn bijna onzon- digen levenswandel en door hem verrichte won- deren. En dat wel met het gevolg, dat hij thans ook de vereering der heiligen moet ontvangen, door vermelding bij de Mis, door eigen altaar, en door *invocatio* of aanroeping in den gebede.

Door ons daarentegen is van onze diep betreunden broeder Bechthold alleen gezegd, dat, al had de Synode hem uitgebaanen, Gods engelen hem bij zijn sterven in Gods Vaderhuis hebben ingedragen en dat hem daar de kroon wacht na den strijd.

Beide onze verklaring en Romes Cano- nisatie hebben dus niets met elkaar gemeen. Al wat wij van onze broeder Bechthold zeiden, is wat de Heere Jezus van den armen man in de gelijkenis zegt.

Na te lezen in Lukas 16.

Van de *Bibliotheca Reformata* is thans weder een deel verschenen, door de goede zorg van Prof. Dr. De Hartog, die er eene belangrijke voorrede aan toevoegde, en nog een nadere studie over *Zanchius* als exegeet toezei.

Met dit deel is de commentaar van *Hier. Zanchius* op den brief aan de Efezen com- plect, en alzoo nogmaals een degelijk werk onder bereik van onze Gereformeerde pre- dikanten gebracht.

Toch schijnt het dat de Latijnsche taal het drukke lezen in onze oude Gerefor- meerde literatuur niet bevordert. Over- schillig toch of men het lijstje van onze Gereformeerde predikanten nagaat, die nog onder de Synode leven, of vrij wierden, of buiten haar om leefden, nog altoos zijn er zeer velen die zich niet aanmelden.

Het is daarom dat in het volgende deel eene proeve zal genomen worden met een onzer oude auteurs in de Nederduitsche taal.

Denkelijk met de Catechismusuitlegging van Basting, die in 1591 het eerst in haar Hollandsch gewaad het licht zag.

Dit deel zal van de hand van Prof. Dr. Rutgers zijn.

Uit Bentheim verzoekt men ons eene rectificatie.

We hadden in ons No. van 26 Januari j. van de trouwe Gereformeerden van Bent- heim gesproken als van een „afgescheiden groep.”

Dit schijnt den indruk te hebben gemaakt, alsof we daarmee aan deze kerken een separatistisch standpunt toeschreven.

Toch was dit niet het geval.

Daartoe kennen we het streven en be- doelen onzer Benthemsche broeders veel te goed.

Onze woorden strekten alleen om te zeg- gen, dat deze kerken niet in verband staan met de „Reformierte Kirche”, die in El- berteld en elders door de Regering op gelijken voet met de Lutherschen in de *Union* erkend wordt.

Uit Purmerend vraagt men ons, of de kerk aldaar niet evenals de kerken van Zaan- dam en Alkmaar, onder de meer in- vloedrijke behoort, die zoo spoedig moge- lijk een geregelden Dienst des Woords behoeven.

Het schijnt in deze Classis met het mo- dernisme dan al heel ver gekomen. Zoo meldt men o. a.:

Ziet men daarbij op de geestelijke ellende, waarin de gemeente onder Synodaal verband verzonk, zoodat zelfs een harer leeraren een- maal bij de geopende groeve van een kerke- raadslid zeide: „Indien er een wederzien is, dan tot wederziens”; als daar door een pre- dikant uit een genabuude kerk van den kansel gezegd wordt: „Ik ben niet rechtzinnig, ik ben niet krankzinnig, maar ik ben vrijzinnig”; als daar in een genabuude kerk met de catechi- santen gehandeld wordt over de voedingsstof der levensmiddelen; als daar — doch waartoe meer? De classis Edam-Hoorn biedt u de meest treurige gevolgen van de verderfel- ijke leervrijheid, en daar doolt de vrijge- maakte Kerk des Heeren van Purmerend rond als schapen die geen herder hebben.

Deze feiten zijn schriklijk; te ontzettend- der, zoo men bedenkt, dat nog steeds tal van belijders des Heeren alles op haren en snaren zetten, om toch het kerkelijk ge- heel, waarin *zulke* toestanden dan toch om wrake schreien, het koste wat het wil, in stand te houden.

Ongetwijfeld is het in zulk een Classis vooral noodig, dat er hoe eer hoe beter hulp dage.

De waarheid struikelt er op de straten.

KUYPER.

Uit de Pers.

De redactie van de *Hervorming* waant dat we de geheimen van Minister Bergansius ver- klapt hebben.

Ze schrijft toch:

Indien men het nog niet weet, dan bewijst het laatste nummer van de *Revue*, hoerzoe Dr. Kuyper is

ingewijd in de regeringsplannen, met name wat be- reikt de te verwachten legerorganisatie.

Op wat wij onlangs over den persoonlijk dienst- lingen en de regeringsplannen schreeven, naar aan- leiding van den esch door de *Revue* gesteld, dat den predikanten vrijstelling van den dienst zal ver- leend worden, antwoordt de *Revue* het volgende:

„Mogen wij hietegen opmerken dat de nieuwe legerorganisatie zich juist daarin van de oude onder- scheiden zal, dat wie *reus* dient minstens vijftien jaar dien. Vijf jaar bij het gewone leger, dan vijf jaar bij de reserve, en dan vijf jaar bij de landweer.”

Lijft men als een theologisch student op zijn zeste jaar in, dan is hij minstens verbonden tot zijn 35ste; en moet jaarlijks korter of langer aan de exercitien deelnemen; en in tijd van oorlog mee uitrukken. Best als de redactie met dit door haar niet het oog verloren punt zal gerekend hebben, naar voortzetting der discussie hier niet.”

Dr. Kuyper heeft hier, meenen wij, uit de school gelaapt. Bedrijven wij ons niet, dan was wat hij van de nieuwe legerorganisatie mededeelt, nog niet bekend dan hield de minister van Oorlog zijne plannen ge- hein, en weet zelfs de Raad van State er niets van; en nu doek Dr. Kuyper mede, dat de nieuwe leger- organisatie van velen worden verstaan, dat hij het gewone (lees „actieve”) leger, dan vijf jaar bij de reserve, en ten slotte vijf jaar bij de landweer inlijft.

Wij konden dit, meenen wij, niet weten, en er dus niet mee rekenen. Maar ten principiele doet dit niets toe of af aan onze redeneering.

De hoofdvraag in deze is — zoo schreeven wij, en kunnen wij nog schrijven — de hoofdvraag is: Zal men het recht geven zich te landeinde- ren een deel voor te behouden, opdat zij dezen bezie- in haren en ontrekke aan 's lands dienst? Vrijstel- ling uit 's lands dienst kan alleen verleend worden uit het oogpunt van het algemeen belang; of uit overwegingen van bijzonderen aard, doch die dan niet voor kerkenleerders en godsdienstleerders alleen kunnen gelden.”

Eigenlijk kan hierbij van vrijstelling geen sprake zijn. De militie wet van '61 verleent aan geestelijken en bedienaren van den goddienst bij de erkende kerke- noenschappen evenmin vrijstelling van den dienst als aan de studenten in de godgeleerdheid.

En het kan tevens voor den tijd van een jaar onthef- fing van dien dienst worden verleend, zoodat de ge- degenheid om ontheling van den dienst te verleenen moet openstaan sprekt vanzelf. Alleen zien wij niet in, waarom daarbij alleen van kerke- lijk en godsdienstleerders zou sprake wezen; of liever, van deren alleen mag daarbij geen sprake zijn; en dit te minder, wanneer de dienstplicht naar het plan van den minister Bergansius, zoodat Dr. Kuyper thans heeft bekend gemaakt, vijftien jaren zal duren.

Hiermee werkt de redactie er zich nog die- per in. Er blijkt toch uit, dat ze zich gansch geen voorstelling maakt van de moderne leger- organisatie. Anders toch kon ze niet ondersteld hebben, dat eenig minister in welk land ook, bij nieuwe legerorganisatie nog met een stelsel van vijftien jaren dienstplicht voor den dag zou komen.

Of overigens de vrijstelling van leeraren en theologische studenten verleend wordt met het oog op hun stand, of met het oog op het algemeen belang, is een vraag die ons koud laat.

Ook wie uit het algemeen belang redeneert, komt toch weer op het karakter van hun stand terug.

In de *Bazijn* geeft de heer L. C. F. van Kamp, van Wormerveer, dit tweede stuk over de verhouding van de kerk tot de Overheid:

„Maar hoe ontkomen wij nu aan de valse positie, waarin de Overheid ons gewrongen heeft? Hadden wij geen kerkelijke goederen en alzoog een behoefte aan rechtshandeling, de oplossing ware gemakkelijk. Feitelij is de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. niet anders dan een kunstmiddel om als kerk geen goederen te bezitten. Ik ga voorbij dat zij ook dienstbaar is aan de theorieën, waarin het onderscheid tusschen dole- antie en scheiding wordt gesteld — een onderscheid, waartoe helaas! de werkelijkheid maar al te zeer in strijd is. Wie die de kunst van Gods Koninkrijk beoogt, zou niet wenschen, dat er nog een reformatie- onder separatisme ware mogelijk geweest. Als men intusschen de Kerkelijke Kas aanlaagt als een ver- gering van de kerk voor de Overheid, dan begrijp ik die beschuldiging niet. Een kerk maakt zich als kerk voor de Overheid openbaar door haar belijdenis, niet door een officiële vermelding; zij wordt de Overheid bekend door de regelen, naar welke zij leeft, en niet door een verdrag, naar welke zij leeft. De Ned. Ger. kerk geeft daarenboven nog kennis van haar bestaan, of om in haar taal te spreken, van de tot stand gekomen refo- matie, aan de Overheid met overlegging van belidenis- schriften en kerkenorde. Kan niet met meer recht tot ons het verwijt gericht worden, dat wij ons, als kerk, voor de Overheid door ons reglement schuilhouden? Immers, dat reglement betrekking heeft op de wet van de Kerkgenootschappen, waarin de kerk beschouwd wordt als een menselijke vereniging inzake gods- dienst.”

Moeten wij dan Kerkelijke Kassen oprichten? De algemeene stemming is er in onze kerk sterk tegen. De scheiding tusschen bestuur en beheer, zoodat de kerk een reglement heeft, en nog bestaat, moogt inderdaad een zekere vermindering van de over- den vorm, bij ons in te voeren. Wel zie ik niet in, dat het werven der kerk ook maar enigszins wordt gedeeld als zij haar goederen door een vereniging laat beheeren, maar de praktische moeilijkheden kunnen vele worden. De kerkelijke tucht, aangewend om een vast karakter te verkrijgen onschadelijk te maken, krijgt aldus een verdere afzwakking. Het is niet te on- derhouden, dat de kerk een zekere vermindering zal verliezen van verplichtingen, die men op zich ge- noemen heeft, ten slotte censurabel maakt. Hoe gemakkelijk kan echter het stoffelijk belang hier nood- zaken, om den langzamen gang van de Gereformeerde tuchtoefening prijs te geven!”

Indien wij echter geen Kerkelijke Kas willen, zoo geestelijken bij haren oorsprong van haar bestaande wet op de kerkgenootschappen nimmer tot zulk een verhouding jegens de Overheid, als die werven der kerk vordert. Zoo zouden wij op een andere wetgeving op kerkelijk gebied moeten aandringen. Maar hier taat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de kerk in haar geestelijk karakter eeren? Vatten wij aldus de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. niet als een ver- gering van de kerk voor de Overheid, dan begrijp ik die beschuldiging niet. Een kerk maakt zich als kerk voor de Overheid openbaar door haar belijdenis, niet door een officiële vermelding; zij wordt de Overheid bekend door de regelen, naar welke zij leeft, en niet door een verdrag, naar welke zij leeft. De Ned. Ger. kerk geeft daarenboven nog kennis van haar bestaan, of om in haar taal te spreken, van de tot stand gekomen refo- matie, aan de Overheid met overlegging van belidenis- schriften en kerkenorde. Kan niet met meer recht tot ons het verwijt gericht worden, dat wij ons, als kerk, voor de Overheid door ons reglement schuilhouden? Immers, dat reglement betrekking heeft op de wet van de Kerkgenootschappen, waarin de kerk beschouwd wordt als een menselijke vereniging inzake gods- dienst.”

Moeten wij dan Kerkelijke Kassen oprichten? De algemeene stemming is er in onze kerk sterk tegen. De scheiding tusschen bestuur en beheer, zoodat de kerk een reglement heeft, en nog bestaat, moogt inderdaad een zekere vermindering van de over- den vorm, bij ons in te voeren. Wel zie ik niet in, dat het werven der kerk ook maar enigszins wordt gedeeld als zij haar goederen door een vereniging laat beheeren, maar de praktische moeilijkheden kunnen vele worden. De kerkelijke tucht, aangewend om een vast karakter te verkrijgen onschadelijk te maken, krijgt aldus een verdere afzwakking. Het is niet te on- derhouden, dat de kerk een zekere vermindering zal verliezen van verplichtingen, die men op zich ge- noemen heeft, ten slotte censurabel maakt. Hoe gemakkelijk kan echter het stoffelijk belang hier nood- zaken, om den langzamen gang van de Gereformeerde tuchtoefening prijs te geven!”

Daar in onze artikelen over het *Collegiaal stelsel* deze quaestie principieel behandeld wordt, kunnen we met de overneming van dit advies volstaan.

KUYPER.

Officiële berichten uit de Ned. Geref. kerken.

De kerkeraad der Ned. Geref. kerk te Zaam- slag bericht, met hartelijken dank, ontvangen te hebben van de kerk te Grijskerke, gecol- lecteerd in de kerk, f 4.05.

Bewege de Heere nog vele kerken, iets af te zonderen tot verlichting onzer gemeente. De Heere heeft den blijmoedigen gever lief.

De kerkeraad voornemd, W. A. VROLIJK JR., voorzitter. K. DE KRAKER, scriba.

Zaamslag, 3 Maart 1890.

Ook uit de kerk te Diemen en Watergraafs- meer kan nu bericht, dat de zaak der refo- matie naar beslag heeft gekregen. Na op Zon- dag 2 Maart in hun diensten te zijn bevestigd, hielden de leden van den nieuwen kerkeraad op Maandag 3 Maart hun eerste vergadering. Zij verklaarden uit naam der kerk de kerkenorde van 1816 voor afgeschaft, zoodat de kerken- orde van 1619 weer van kracht is geworden. Moge de Heere de bearbeiding der gemeente rijkelijk zegenen! Het adres van den kerkeraad is bij den heer C. A. van Wijngaarden, Mid- denweg D 7.

Namens den kerkeraad, B. VAN SCHULVEN, consulent.

De kerkeraad der Ned. Geref. kerk te Maars- sien (classis Utrecht) bericht door dezen, dat hij, verkozten krachtens 't ampt der geloovigen, en op Dinsdag 14 Jan. bevestigd, besloot, onder biddend opzien tot den Heere, weder naar de wettige kerkenordening onzer Gere- formeerde kerken, 't laatste herzien te Dordrecht in den jare 1619, te gaan leven. Dit brengt ook mede, dat de kerkeraad gemeenschap be- geert te onderhouden met al de kerken, die, in gehoorzaamheid aan 't Woord des Heeren, braken met de Synodale organisatie van 1816. De Heere sterke alhier het kleine beginnel. Stukken, voor den kerkeraad bestemd, zende noen aan 't adres van den ouderling W. G. Boersen.

De kerkeraad voornemd, A. VAN KRAUSTUM, ouderl. W. G. BOERSEN, H. VAN DORP, J. F. HÖLSCHER, diaken.

Buitenland.

Engeland. Vrucht van Spurgeons strijden tegen het uitbrekend modernisme.

Meermalen hebben wij geschreven in dit blad over het optreden van Spurgeon tegen het modernisme, of, zoo hij het noemt, tegen de „Down grade”-beweging. Vele predikanten, die den naam hadden van rechtzinnig te zijn, werden in den laatste tijd openbaar als ethisch op het moderne af, en dit nog wel in vrije kerken. Spurgeon, die zich losmaakte van de Unie der Baptistische kerken, omdat deze zelfs geen minimum van eene geloofsbelijdenis wilde aan- nemen, waaruit bleek, dat de meerderheid niet verlangde een dam op te werpen tegen den wassenden stroom van het ongelooft, is nu bij velen de boze man geworden. Zelfs voorma- lige leerlingen vielen hem aan; doch met on- verstoorende kalmte gaat hij voort met „Down grade” of de opkomende moderne theologie te bestrijden. Gelukkig is de beroemde prediker na een afwezigheid van elf weken, die hij in het zuiden van Frankrijk doorbracht tot herstel zijner keel, tot zijne gemeente weder- gekeerd, en mocht hij den strijd hervatten, waarvan het Maart-nummer van zijne *Zaand en Truffel* het getuigenis brengt. Met geest- drift is de geliefde leeraar door zijn gemeente ontvangen, al moest men daarbij den dood van vele medarbeiters door de heerschende ziekte betreuen.

In genoemd maandschrift vinden wij door een diaken vermeld, dat sommige „Down- grade”-predikers het in hun belang beginnen te vinden, om hunne gevoelens te verbergen, vooral wanneer het er om te doen is een vacante plaats te verkrijgen. Deze diaken meldt, dat er zulken in zijne gemeente kwam predi- ken, en dat deze zich bejverde, om zijne predi- king zoo in te richten, dat niemand er eenige aanmerking op maken kon. Daar hij een be- kwaam man en een goed spreker was, had hij bijna het beroep ontvangen; maar door eene uitdrukking, die hem ontviel, verried hij zijn ware gevoelens. Toen de vrienden zijne prediking eens nagingen, kwamen zij tot het besluit, dat alles wat hij gepredikt had even goed door een Unitarier kon gezegd zijn. (Unitarier zijn zij, die het stuk van de heilige Eenheid loochenen.) Geen woord had hij gerept van verzoening, van het werk van den Heiligen Geest, van de eeuwige straffen, van de opstanding, noch van de ingaving der Heilige Schrift. Gelukkig gingen de oogen der gemeente open, en de man kreeg het be- roep niet. Genoemde diaken schreef daarom aan Spurgeon: „Het is duidelijk, dat wij in deze dagen niet alleen te letten hebben op hetgeen gepredikt wordt, maar nog meer op hetgeen men *niet* heeft hooren verkondigen. Indien deze man ook maar enigszins gerept had, dat hij een of andere Schriftuurlijke leer niet be- leed, zouden wij dadelijk op onze hoede ge- weest zijn; maar met de meeste onzichtigheid vermeed hij dit en bijna deed hij ons in de val loopen.”

Op zichzelf moede deze mededeeling we- nig belangrijk schijnen, doch wij kunnen er toch uit zien, dat door het noodgeschrei van Spurgeon de gemeente wakker is geworden, althans dat men begint den slaap uit de oogen te wrijven en dat daarom sommige mannen het noodig achten hunne gevoelens te verbergen. Dit is althans reeds de vrucht van Spurgeons schrijven tegen de „Down-grade”. Den Schotschen hoogleeraar Bruce wordt het daarom door zijne geestverwanten niet weinig kwalijk genomen, dat hij in zijn werk over „het Koninkrijk Gods”, zich zoo duidelijk doet kennen als een aanhanger der Thibingsche school, die getracht heeft door het ontleedmes der critiek het Nieuwe Testament aan stukken te snijden en aldus te vernietigen.

Rusland. Prediking van Rabinow- itz.

In October van 't vorige jaar hield de be- kende Joseph Rabinowitz, die onder de Joden van Bessarabie arbeidte, te Londen en Edinburg

onderscheidene voordrachten, om het Christelijk publiek met zijn streven op de hoogte te stellen. Een onmiddellijk gevolg van zijn spreken was, dat de commissie der Vrije Schotsche kerk voor de Zending onder de Joden besloot, voor Rabinowitz te Kischnew een nieuwe groote kerk te bouwen. Tegen- woordig wordt daarvoor een gebouw gebruikt, dat den naam van Bethlehem draagt; het nieuwe, waarvoor reeds belangrijke giften in- kwamen, zal men naar den overleden prediker Dr. Somerville noemen, die met Rabinowitz bevriend en een voorstander van zijn arbeid was.

Al wist Rabinowitz te Kischnew ook geen groote gemeente te verzamelen, dit bewijst niet, dat zijn arbeid tot hertoe een ploegen op rotsen geweest is. De Russische regering wilde hem geen verlof geven om te doopen; vandaar dat hij slechts een kleine gemeente doch een groot gevolg heeft. In No. 8 van de door den heer Faber uitgegeven „Berichten uit het Joodsch instituut te Leipzig” leest men een schets van een zijner preeken, door een der jonge zendelingen van het Joodsch instituut opgeschreven. Om een denkbeeld te geven van den arbeid van Rabinowitz, deelen wij het volgende daaruit mede:

Het is de gewoonte van Rabinowitz om in zijne godsdienstoefeningen, die hij op elken Sabbat houdt, drie plaatsen uit de Heilige Schrift voor te lezen: één uit de boeken van Mozes, één uit de profetische Schrift en één uit het Nieuwe Testament. Toen wij den 7den September hem hoorden, koos hij, in overeen- stemming met hetgeen in alle synagogen dien dag gelezen werd, Deut. 21: 18—21, waar ge- schreven staat: „Wanneer iemand een moed- willigen, weerspannigen zoon heeft, die de stem van zijn vader en de stem zijner moeder niet gehoorzaamt, en zij hem gekastijd zullen hebben en hij naar hen niet hooren zal, zoo zullen zijn vader en zijne moeder hem grijpen; en zij zullen hem uitbrengen tot de oudsten zijner stad, en tot de poort zijner plaats; en zij zullen tot de oudsten zijner stad zeggen: Deze onze zoon is afwijkende en we- derspannig, hij is aan onze stem niet gehoor- zaam; hij is een brasser en zuiper. Dan zullen alle lieden zijner stad hem met steenen over- werpen, dat hij sterve, en gij zult het boeze uit het midden van u wegdoen, dat het gansch Israel hoore en vreeze.” Daarna las Rabinow- itz Jesaja 65 en vervolgens uit het Evangelie van Lukas de gelijkenis van den verloren zoon. Al deze Schriftuurplaatsen las hij eerst in de Hebreeuwache, vervolgens, opdat zij door allen zouden verstaan worden, ook in de Russische taal. De prediking hield hij in het eigenaardig Joodsch-Luitsch, de taal die in het dagelijksch leven door de Joden van Zuid-Rusland gespro- ken wordt. Wie had gedacht, dat dit Jar- gon, dat wij tot hertoe slechts uit den mond van verachte, negotie doende Joden gehoord hadden, dat wonderlijk mengelmoe van He- breeuwach, Russisch, Poolsch en verouderd Duitsch, kon gebruikt worden, om met kracht tot boete en bekeering te roepen, om te ver- manen, en met zulk eene weekend en warmte kon lokken, gelijk wij het van de lippen van Rabinowitz hoorden!

In zijn prediking, die hij aan de voorgelezen plaats uit Deuteronomius vastnoopte, schilderde hij met treffende woorden de innerlijke zede- lijke slapheid, die achter de uitwendige onderhouding van de wet Gods der tegen- woordige Joden verborgen ligt. „Wanneer tegenwoordig een Joodsch kind op den dwaal- weg geraakt en zich aan spelen en drink- den overgeeft, en altijd dieper en dieper we- zinkt, wat doen dan de ouders? — Zij ver- manen, waarschuwen, bidden, maar alles te- vergeefs. — Wat geschiedt dan met zulk een eigenwilligen zoon? Dan trekken de ouders de schouders op en zwijgen; de wereld moet er niet van hooren, welk een schande de zoon der familie heeft aangedaan! Maar wat eischt God in zijn heilig gebod, waarin zich de ernst en de gestrengheid zijner heilijheid openbaart? Voert hem naar de poort van de stad, opdat hij gesteendigd worde, en doetaalsd het boeze uit uw midden weg! Ja, de wet kent geen erbarming, eischt den dood van den zondaar.”

Daarna ging Rabinowitz spreken over een plaats in den Talmud, waarin twee geleerden met elkander disputeeren. Er wordt daarin opgeworpen, of wel ooit in Israël zulk een wederspannige zoon door de eigen ouders aan het gericht was overgegeven moeten wor- den. De eene Rabbi springt op en roept: „Dat zij verre, dat het ooit in de heilige gemeente van Israël daartoe heeft moeten komen! Neen, dat kan niet zijn!” Maar de andere, Rabbi Jonathan, antwoordt: „Toch is het voorgekomen; er is zulk een zoon ge- weest; ik heb zelf op zijn graf gezeten!” Maar roept de eerste: „het is toch zeker nooit zo- over gekomen, dat eene geheele stad in Israël, door enkele kinderen Belials verleid, andere goden gediend heeft en daarom verbannen en verbrand geworden is met vuur, zoodat zij eenig in een puinhoop ligt, en nimmermeer gebouwd wordt (Deut. 13: 12—18)!” Maar wederom valt hem Rabbi Jonathan in de rede door te zeggen: „Toch is er zulk eene stad geweest, en ik heb zelf op hare puinhoopen ge- steend.”

Toen Rabinowitz zoover gesproken had, hield hij hen oogcnblik op, en zeide daarna tot de Joden, die met groote inspanning naar hem luisterden: „Die Rabbi Jonathan was een Christen in den Talmud vinden wij Christelijke gedachten! Ja, de wederspannige zoon, op wiens graf de Rabbi gezeten heeft, dat is het gehele Joodsche volk, gelijk in Jesaja geschreven staat: Kinderen heb ik opgevoed en verhoord, en zij zijn van mij afgewallen. Een os kent zijn bezitter en een ezel de kribbe zijns Heeren; maar mijn volk heeft geen